

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра початкової освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до підготовки і проведення

державних іспитів:

ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

та

КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ОКРЕМИХ МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань
Спеціальність

01 Освіта/Педагогіка
013 Початкова освіта

**Івано-Франківськ,
2023**

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЕКЗАМЕНІВ

Атестація випускників у Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника із спеціальності 013 «Початкова освіта» для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту» (2014 р. зі змінами), «Про освіту» (2017 р. зі змінами), «Про повну загальну середню освіту» (2020р. зі змінами), Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (23.12.2020), Стандарту вищої освіти України (Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність - 013 Початкова освіта (23.03.2021)), Освітньо-професійної програми «Початкова освіта» для здобувачів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (м. Івано-Франківськ, 2021), Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у ДВНЗ (2015 р.).

Державна атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти включає два іспити: Фахового екзамену з фундаментальних дисциплін початкової освіти та Комплексного державного екзамену з окремих методик початкової освіти.

Комплексній перевірці й оцінці під час фахового екзамену з фундаментальних дисциплін початкової освіти підлягає науково-теоретична та практична фахова підготовка студентів-випускників з метою встановлення відповідності їх кваліфікаційного рівня вимогам освітньо-професійної програми «Початкова освіта», перший (бакалаврський) рівень, навчальному планові. Складниками іспиту є наступні дисципліни: педагогіка, українська мова, природознавства.

Державна атестація з означених дисциплін дає можливість перевірити рівень сформованості у майбутніх учителів початкової школи загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, насамперед педагогічної (дидактична, виховна, організаційна), а також предметних (філологічна, природничо-наукова), які є основою для формування методичної компетентності випускників. Контент предметних компетентностей тісно пов'язаний із змістом освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Головним завданням комплексного державного екзамену з окремих методик початкової освіти є перевірка якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, виявлення відповідності підготовки здобувачів вищої освіти до вимог освітньо-професійної та освітньо-кваліфікаційної програм.

Екзамен є свідченням фаховості випускника, його готовності брати участь у вихованні, навчанні та розвиткові молодших школярів, у пошуках найбільш результативних та ефективних форм і методів освітньої діяльності.

Програма комплексного державного екзамену покликана перевірити знання випускників з таких курсів: методики навчання української мови, методики навчання освітньої галузі «Математика», методики навчання освітньої галузі «Мистецтво», з методики навчання технологічної освітньої галузі в початковій

школі, методики навчання природничої освітньої галузі, дає змогу виявити психолого-педагогічне мислення, творчий підхід майбутніх вчителів початкової школи до розв'язання проблем освіти, виховання та розвитку здобувачів початкової освіти.

Державна атестація з означених дисциплін надає можливість перевірити рівень сформованості в майбутніх учителів початкових класів основних та спеціальних компетентностей, визначених законодавчими та основними нормативними документами, що регламентують діяльність початкової школи.

Державний екзамен надає можливість перевірити у здобувачів вищої освіти **знання** базові теоретичні знання з окремих методик, винесених на державну атестацію; сутність понять і термінів з окремих методик початкової освіти, організаційні форми навчання учнів дисциплін, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Крім того державна атестація здобувачів вищої освіти спрямована на перевірку сформованості **умінь** застосовувати теоретичні знання під час навчання молодших школярів предметів початкової ланки навчання; володіти методами і формами організації освітнього процесу початкової школи; сприяти самовдосконаленню, саморозвитку, творчості учнів; вивчати, узагальнювати та використовувати передовий педагогічний досвід вчителів початкової школи; аргументувати вибір методів, принципів, форм організації процесу виховання і навчання під час підготовки та проведення уроків в початковій школі

ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

2.1. Підготовка до державного екзамену

Організаційна підготовка до державний екзамен проводиться згідно з розпорядженням ректора університету. Методичне забезпечення екзамену здійснюється кафедрою початкової освіти за заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки і складання державного іспиту виділяється не менше п'яти навчальних днів, протягом яких здійснюється проведення групових та індивідуальних консультацій.

2.2. Формування екзаменаційних комісій

Державний екзамен проводиться екзаменаційною комісією, яка формується щорічно з числа професорсько-викладацького складу кафедри фахових початкової освіти на чолі з головою – кваліфікованим фахівцем в методикі навчання фахових дисциплін початкової освіти. Персональний склад комісії затверджується ректором університету не пізніше як за місяць до початку державного екзамену. Голова екзаменаційної комісії затверджується ректором університету за узгодженням з деканом педагогічного факультету та навчальним відділом.

2.3. Перелік документів щодо проведення державної атестації

У екзаменаційну комісію до початку державного екзамену подаються такі документи:

- наказ ректора (декана педагогічного факультету про допуск студентів

до державного іспиту;

- довідка про виконання студентами навчального плану й отримання ними оцінки з навчальних дисциплін, курсових робіт тощо.

Для оформлення протоколів екзаменаційної комісії призначається секретар.

2.4. Розклад державного екзамену та формування складу екзаменаційних студентських груп

Розклад державного екзамену складається деканатом педагогічного факультету разом з навчальним відділом університету, затверджується проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи і доводиться до відома всіх учасників державного екзамену не пізніше як за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затвердженого розкладу. Кожна ДЕК приймає за день тільки одну екзаменаційну групу.

Для складання держіспиту навчальним відділом спеціально виділяються і закріплюються за екзаменаційною комісією постійні аудиторії.

2.5. Проведення консультацій та оглядових лекцій для студентів

Під час підготовки до іспитів значну роль відіграють оглядові лекції та консультації. Консультації носять установчий характер, тому вони проводяться для потоку студентів на самому початку тритижневого терміну, виділеного для підготовки й складання державного екзамену. Їх можна проводити ще до закінчення читання оглядових лекцій.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до державного екзамену.

На консультації викладач надає інформацію про принципи групування питань в екзаменаційних білетах; місце (аудиторії), час та порядок проведення іспиту; режим роботи в дні підготовки до іспиту; методичні вказівки до підготовки і проведення державного екзамену.

Консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні нових і найбільш складних питань визначених у програмових вимогах до державних екзаменів. Ця консультація проводиться напередодні іспиту для окремої групи студентів.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Доцільно також на консультації здійснювати аналіз найбільш поширених помилок, які допускаються студенти під час відповідей на запитання білетів до державного іспиту.

Консультацію може бути проведена у формі «круглого столу» за участю викладачів, які входять до складу Державної екзаменаційної комісії.

2.6. Підготовка та характер екзаменаційних білетів

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до програми Державного екзамену. Кожний білет складається з чотирьох питань, що

надають змогу перевірити знання студентів з означених дисциплін.

Білету затверджуються завідуючим кафедри початкової освіти, науково-методичною радою, деканом факультету та проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи.

III. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

3.1. Вихідні умови Тимчасового положення державний екзамен

До державного екзамену допускаються студенти, які закінчили вивчення всіх теоретичних дисциплін, склали всі заліки й іспити згідно з навчальним планом бакалавра напряму підготовки галузь знань 01 Освіта; спеціальності 013 Початкова освіта.

Державний екзамен проводиться усно у формі відповідей на питання білету. У процесі підготовки відповідей студент може користуватися підручниками та типовими освітніми програмами для початкової школи, основними державними документами, що регулюють навчання та виховання молодших школярів.

Державний іспит проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів; на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів.

Тривалість комплексного державного іспиту одного студента – не більше 30 хвилин. Тривалість засідання екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

3.2. Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білету

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Визначивши логіку відповіді на питання, потрібно скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст відповідних першоджерел та новітніх положень змісту початкової освіти, методики навчання окремих дисциплін у початковій школі. Важливо також визначити категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст питання.

Про форму проведення державного іспиту

До початку іспиту група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ЕК.

Голова комісії вітає студентів з початком державного екзамену, знайомить їх зі складом ЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

Враховуючи режим роботи комісії, до іспиту запрошуються одночасно не більше 5-ти студентів. Кожному з них для підготовки відповідей виділяють окремих стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією. Кульмінаційна частина іспиту – заслуховування комісією відповідей студента. Члени комісії, з дозволу голови ЕК, мають право ставити уточнюючі й додаткові питання. Методично доцільно ставити їх після відповідей студента на всі питання екзаменаційного білету.

Додаткові питання члени комісії ставлять на державному екзамені за

таких обставин:

- відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;

- у відповіді допущені суттєві помилки;

- виникають сумніви в оцінці знань студента.

Уточнюючі й додаткові питання мають бути чітко сформульовані. Члени комісії повинні підтримувати на іспиті невимушену, доброзичливу обстановку, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на державному іспиті високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх знань з предметів, винесених на державну атестацію.

3.3. Єдині критерії екзаменаційних оцінок і методика оцінки результатів державного екзамену.

До критеріїв оцінювання, що визначають підготовку студента з фундаментальних дисциплін та окремих методик початкової освіти належать:

- особливості засвоєння знань (обсяг, змістовність, правильність, точність, ґрунтовність);

- якість відповіді студента (рівень осмислення, аргументації, аналізу, логічність, послідовність, самостійність, виразність мовлення);

- структура сформульованої відповіді (теоретичний, методичний і практичний рівень, їх науковість, грамотність, доцільність та прогностична ефективність практичного матеріалу).

Критерії оцінювання за кредитно-модульною системою

A (90-100) Студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

B (81-89) Студент має повні, глибокі знання, здатний застосовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вміє аргументовано використовувати отримані знання в різних ситуаціях, самостійно знаходити інформацію, ставити і розв'язувати наукові проблеми.

C (71-80) Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує основні положення із самостійною і правильно аргументацією.

D (61-70) Студент вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом дає логічні

відповіді, однак допускає при цьому неточності.

Е (51-60) Студент виявляє знання і розуміння основних положень теоретичного матеріалу. Дає правильні, але недостатньо осмислені відповіді. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, наводити власні приклади на підтвердження власних думок.

3.4. Оформлення результатів державного екзамену

Рішення щодо оцінки знань студента приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні.

За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати комплексного державного іспиту за фахом визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Протоколи засідання екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

IV. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

4.1. Методика аналізу та оголошення результатів комплексного держіспиту

Результати комплексного державного іспиту за фахом оголошуються студентам у день його проведення після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відзначаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень фахової підготовки студентів.

4.2. Звіт про результати іспиту

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії її голова складає звіт. Підсумки державного екзамену обговорюються на засіданнях кафедри та Вченої ради університету,